Sisäministeriö LAUSUNTO SM2016-00055

RVL Rytkönen Mika(SM) 15.02.2016

Viite

Asia
OSA; Puolustusvaliokunnan kuuleminen 16.2.2016 klo 10.30; asia Rajapaketti (U 2/2016 vp ja U 1/2016 vp)

Rajavartiolaitos lausuu komission ehdotuksista Euroopan raja- ja merivartiojärjestelmä ja Schengenin rajasäännöstön muuttaminen rekisteritarkastusten tehostamiseksi seuraavaa:

Euroopan raja- ja merivartiojärjestelmä (EuRMV)

Euroopan raja- ja merivartiojärjestelmäasetus ehdotus sisältää Euroopan raja- ja merivartiojärjestelmän perustamisen, Euroopan yhdennetyn rajaturvallisuuden määrittelemisen ja sen perusteella laadittavat yhdenmukaiset EU:n ja kansalliset rajaturvallisuusstrategiat sekä Euroopan raja- ja merivartiovirastoksi nimettävän Frontexin vahvistamisen ja toimivaltuuksien lisäämisen.

EuRMV tarkoittaa normaalitilanteessa sitä, että jäsenmaat vastaavat ulkorajavalvonnasta omilla ulkorajoilla myös toistensa lukuun, ja virasto tukee ja koordinoi jäsenmaiden yhteistyötä. Kriisitilanteissa toimitaan jaetun vastuun periaatteella siten, että virasto koordinoi yhteisiä resursseja tarvittaville osille ulkorajoja.

Rajavartiolaitos pitää ehdotuksessa tärkeänä erityisesti viraston velvollisuutta arvioida jäsenvaltioiden haavoittuvuuksia, kolmeportaista päätöksentekomallia haavoittuvuuksien korjaamiseksi sekä kaikissa tilanteissa saatavan nopean toiminnan reservin muodostamista. Näiden uudistusten avulla pystyttäisiin jatkossa nykyistä paremmin tunnistamaan ulkorajojen heikkoudet sekä reagoimaan niiden edellyttämällä tavalla ennen kuin tilanne ehtii pahentua hallitsemattomaksi.

Suomen Rajavartiolaitos on ollut kokoonsa suhteutettuna yksi merkittävimmistä EU:n rajaturvallisuusvirasto Frontexin koordinoimaan toimintaan osallistuvista toimijoista. Viraston yksi merkittävimmistä ongelmista on ollut, etteivät jäsenvaltiot ole osallistuneet riittävästi sen koordinoimaan toimintaan. Siksi on hyvä, että nyt kaikki jäsenvaltiot velvoitettaisiin osallistumaan nopean toiminnan reserviin, ja myös muuhun viraston koordinoimaan toimintaan osallistuminen olisi osittain nykyistä velvoittavampaa. Rajavartiolaitos kiinnittää huomiota myös siihen, että myös Suomi voi joutua tilanteeseen, jossa se tarvitsee viraston koordinoimaa tukea.

EuRMV-ehdotuksella olisi Suomelle taloudellisia vaikutuksia, jotka aiheutuvat Rajavartiolaitoksen henkilöstön irrottamisesta viraston koordinoimiin operaatioihin huolimatta kansallisesta tilanteesta. Rajavartiolaitos arvioi tästä johtuvaksi henkilöstön lisätarpeeksi 50 henkilötyövuotta (noin 3,2 M€ vuodessa).

Ehdotuksessa on jäsenvaltioiden suvereniteetin kannalta herkkiä asioita, joista keskeisin on velvoittaminen avun vastaanottamiseen ilman kyseisen jäsenvaltion pyyntöä. Rajavartiolaitos katsoo, että koska näissäkin tilanteissa toimitaan aina isänvaltion johdossa, ei toiminta käytännössä eroa

nykyisen kaltaisista operaatioista. Rajavartiolaitos korostaa, että pakotetun avun tilanne on Suomen osalta teoreettinen, koska Suomi osaa pyytää apua sitä tarvitessaan.

Rajavartiolaitos kannattaa rannikkovartiointiin liittyvän yhteistyön lisäämistä etenkin tiivistämällä EU:n virastojen yhteistyötä ja lisäämällä niiden koordinoitua tukea jäsenvaltioiden rannikkovartioinnista vastaaville viranomaisille. Rajavartiolaitos kuitenkin pitää tärkeänä, että vastuu rannikkovartioinnin toteuttamisesta on jatkossakin jäsenvaltioilla.

Schengenin rajasäännöstön muutos

Komissio ehdottaa Schengenin rajasäännöstön (562/2006) muuttamista siten, että vapaan liikkuvuuden piiriin kuuluvien henkilöille tehtäisiin rajatarkastusten yhteydessä rekisteritarkastukset. Maa- ja merirajoilla voitaisiin tietyin edellytyksin tehdä riskianalyysin perusteella kohdistettuja tarkastuksia. Jos henkilöiden matkustusasiakirjojen aitouden tai henkilöllisyyden suhteen olisi epäilystä, tulisi rajatarkastuksiin sisällyttää biometristen tunnisteiden tarkastus matkustusasiakirjoihin sisällytettyjen biometristen tunnisteiden avulla. Rekisteritarkastukset tulisivat pakollisiksi myös kolmansien maiden kansalaisten maastalähtötarkastuksiin.

Ehdotuksen keskeinen tavoite on vastata kasvaneisiin terrorismiin ja vierastaistelijoiden liikkumiseen liittyviin sisäisen turvallisuuden uhkiin.

Rajavartiolaitos kannattaa ehdotetun Schengenin rajasäännöstön muutoksen tavoitteita. Rajavartiolaitos kuitenkin katsoo, että kasvaneet terrorismiin ja vierastaistelijoiden liikkumiseen liittyvät sisäisen turvallisuuden uhkat eivät edellytä kaikkien EU-kansalaisten pakollisia rekisteritarkastuksia. Rajavartiolaitos katsoo, että käytännön syiden sekä suhteellisuusperiaatteenkin kannalta olisi parempi, ettei systemaattisia rekisteritarkastuksia tehtäisi vapaan liikkuvuuden piiriin kuuluville henkilöille, jos heidän voidaan perustellusti olettaa olevan sisäisen turvallisuuden kannalta riskittömiä.

Suomen rajanylityspaikkojen infrastruktuuri ja henkilöstöresurssit on mitoitettu nykyisen Schengenin rajasäännöstön sääntelyn mukaisesti. Komission esittämät muutokset aiheuttanevat rajanylityspaikoille ruuhkia kuormittaen rajatarkastushenkilöstöä, jolloin tarkastusten riskiperusteinen kohdentaminen väistämättä vähentyy. Tämä puolestaan voi laskea rajatarkastusten todellista vaikutusta torjuttaessa sisäisen turvallisuuden uhkia. Tästä syystä vapaan liikkuvuuden piiriin kuuluvien henkilöiden rekisteritarkastuksia tulisi voida suorittaa riskiperusteisesti myös lentokenttien rajanylityspaikoilla.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi